

Araştırma Makalesi
(Research Article)

Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg., 2021, 58 (2):273-283
<https://doi.org/10.20289/zfdergi.753225>

Şeyma YİĞİT^{1*}

Mustafa ATMACA²

¹ Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi,
Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı
Bölümü, Hatay/Türkiye

*İletişim (correspondence) e-posta:

seymayigit@mku.edu.tr

Suriyeli göçmenlerin açık ve yeşil alanlardan talep ve eğilimlerinin belirlenmesi

Determining the demands and trends of Syrian immigrants from open and green areas

Alınış (Received): 15.06.2020

Kabul Tarihi (Accepted): 05.11.2020

ÖZ

Amaç: Gözlemlere dayalı olarak Suriyeli Göçmenler açık ve yeşil alan kullanımlarında kendi geleneksel kültürlerini ülkemizde de yansıtmaktadırlar. Kültürel bir karmaşa yaratmamak nedeniyle Suriyeli Göçmenlerin kültürlerini anlamak ve açık-yeşil alan tasarımlarına kendi kültürümüzle birlikte entegre etmek bu çalışmanın temel hedefi olmuştur.

Materyal ve Yöntem: Hatay ili Antakya ilçesinde 15 Temmuz Milli İrade Parkı'nda yerinde/yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması gönüllülük esasına dayalı olarak 100 Suriyeli Göçmene uygulanmıştır. Göçmenlerin sosyo-demografik durumlarının parkı kullanım değerlendirilmeleri üzerindeki etkisi istatistiksel olarak hesaplanmıştır. Ayrıca etkili olan faktörler belirlenerek anket soruları üzerindeki ilişki saptanmıştır.

Araştırma Bulguları: Parkı kullanım değerlendirmesi sorularına verilen yanıtların üzerinde en fazla, eğitim durumu, mesleki unvan, çocuk sayısı ve parkın kimlerle kullanıldığı değişkenleri etkili olmuştur. Bu değişkenlerin ise parkın kullanım değerlendirilmesi sorularından çoğunlukla 1, 2 ve 5 soruları arasında bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca sözlü görüşmelerle elde edilen sonuçlara dayanarak, Suriye parkları ile Türkiye parkları arasında kullanım yönünden çok farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Ortak paydada buluşmak adına Suriyeli Göçmenler özelinde ülkemizde yaşayan tüm göçmenlerin geleneksel kültürlerini yansıtırken, kendi kültürümüzü asimile ettirmeden planlama ve tasarım yaklaşımlarına yönelik bulgular oluşturulmuştur.

Anahtar sözcükler: Açık-yeşil alanlar, Göç, Korelasyon analizi, Peyzaj planlama ve tasarım, Suriyeli göçmenler,

Keywords: Open-green areas, Landscape planning and design, Migration, Correlation analysis, Syrian immigrants,

ABSTRACT

Objective: Understanding the cultures of Syrian Immigrants and integrating them into our open-green space designs together with our own culture has been the main goal of this study since it does not create a cultural confusion.

Material and Method: In the field study, an on-site / face-to-face survey was conducted. The survey was applied to 100 Syrian Immigrants on a voluntary basis. The effect of socio-demographic status of immigrants on park use assessments was statistically calculated. In addition, the factors affecting the questionnaire were determined by determining the effective factors.

Results: The most important variables were the educational status, professional title, number of children and who used the park with the answers given to the park usage assessment questions. As for these variables, a relation was found between questions 1, 2 and 5 of the park's usage evaluation questions. Also Syria's terms of use between Turkey parking and parking are found to be very different.

Conclusion: In order to meet on the common ground, while reflecting the traditional cultures of all immigrants living in our country, especially for Syrian Immigrants, findings regarding planning and design approaches were created without assimilating our own culture.

GİRİŞ

Günümüz koşullarında yoğun kentleşme ve betonlaşma nedeniyle; kent ortamında yaşayan insanlar, kentin onlara sağladığı imkanlar doğrultusunda yaşamlarını devam ettirmektedir (Yörük ve ark., 2005; Yazıcı ve Gülgün Aslan, 2017). Günümüz 21. yüzyılında da yaşanabilir çevre oluşturmak adına kentsel yaşam alanları yeniden düzenlenmektedir. Bu nedenle açık ve yeşil alanlar kentsel yaşamın önemli bir parçası olmuştur.

“Açık alanlar; sadece orada yaşayanların değil, tüm kentlilerin ortak kullanım alanı olup, üzerinde yapı bulunmayan, sokak, cadde ve meydan vasıtasıyla kent içinde yer alan çeşitli bölüm ve yapıları birbirine bağlayan kamusal mekânları içermektedir” (Budak, 2010).

“Açık alan kavramı, kent dokusunun önemli temel elemanlarından birisi olup, mimari yapı ve ulaşım alanları dışında kalan açıklıklar veya boş alanlar olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle, dış mekân üzerinde herhangi bir amaca göre yapılaşmanın olmadığı ve herhangi bir rekreasyonel kullanımı için uygun potansiyel imkânı bulunan alanlar olarak algılanmaktadır. Örneğin su yüzeyleri, üzerinde bitkisel eleman bulunmayan veya çok sınırlı sayıda bulunan meydanlar ve ulaşım alanları açık alan olarak tanımlanmaktadır” (Gül ve Küçük, 2001).

“Yeşil alan ise; kent ve kasabalarda, insanların dinlenmesine, gezmesine, çocukların oynamasına ayrılan ve bu yerlerin yoğun yapılanmış bir görünüm kazanmasına engel olmak amacıyla kent yönetimlerinde düzenlenen gezmelik, ağaçlık yol gibi ortak kullanım alanı olarak adlandırılır. Başka bir deyişle yeşil alan kavramı mevcut açık alanların bitkisel elemanlar (odunsu ve otsu bitkiler) ile kaplı veya kombine edilmiş yüzey alanları olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre her yeşil alan bir açık alandır ancak, her açık alan bir yeşil alan olarak adlandıramaz” (Tepe, 2018).

“23804 sayılı İmar Yönetmeliğinde, yeşil alan kavramı “Toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçeleri, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence ve kıyı alanları toplamıdır. İnterpol ölçeğindeki fuar, botanik ve hayvanat bahçeleri ve bölgesel parklar da yeşil alan kapsamındadır” denilmektedir. Aktif yeşil alan kavramını ise kent ve mahalle parkı, çocuk bahçesi ve oyun alanlarının toplamıdır şeklinde tanımlamaktadır” (Anonim, 2000).

Açık ve yeşil alanlar, bulunduğu bölge üzerinde fonksiyonel-işlevsel, estetik, sağlık, sosyal, ekonomik ve kültürel birçok öneme sahiptir. “Özellikle, açık ve yeşil alanlar bölgeye ekonomik, ekolojik ve sosyal açıdan kimlik yaratmaktadır” (Çetinkale Demirkan, 2020). Açık ve yeşil alanlar, bulunduğu bölgenin ekolojisini yansıtırken, üzerinde birçok canlıya yaşam alanı sunar ve dolayısıyla flora ve fauna yaşamını korur. Toplumun ve/veya kişinin rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılar. Bireylerin doğayla iç içe olmalarını sağlayarak, ruh ve beden sağlığı açısından bireyi olumlu yönde etkiler. Ayrıca bireylere huzur ve ferahlık duygusu yaratır. Gri örtünün yanında bireye açık alanlar oluşturur. Bölgenin sirkülasyonunu oluşturur. Bölgede toplanma ve odak noktası yaratır. Olası afet durumunda toplanma ve barınma gibi olanakları sağlamaktadır. Sel, erozyon gibi doğal afet sonucunda oluşabilecek etkileri azaltır. Bölgeye iklim mikroklima etkisi yaratır ve iklim dengesini korur. Hava kalitesini iyileştirir ve sert rüzgârların kesilmesini sağlar. Toprağın üst katmanı yeşil örtü ile kapatıldığı takdirde toprağı ve suyu besler, verimli olmasını sağlar. İşlevsel ve estetik yönden yapılan tasarımlarda bölgenin kalkınmasını sağlar. Cazibe merkezi yaratır. Bölgede rant sağlar. Beslenme, rekreasyon alanları, dinlenme gibi aktivitelerden ekonomik kazanç elde edilir ve böylelikle istihdam yaratır.

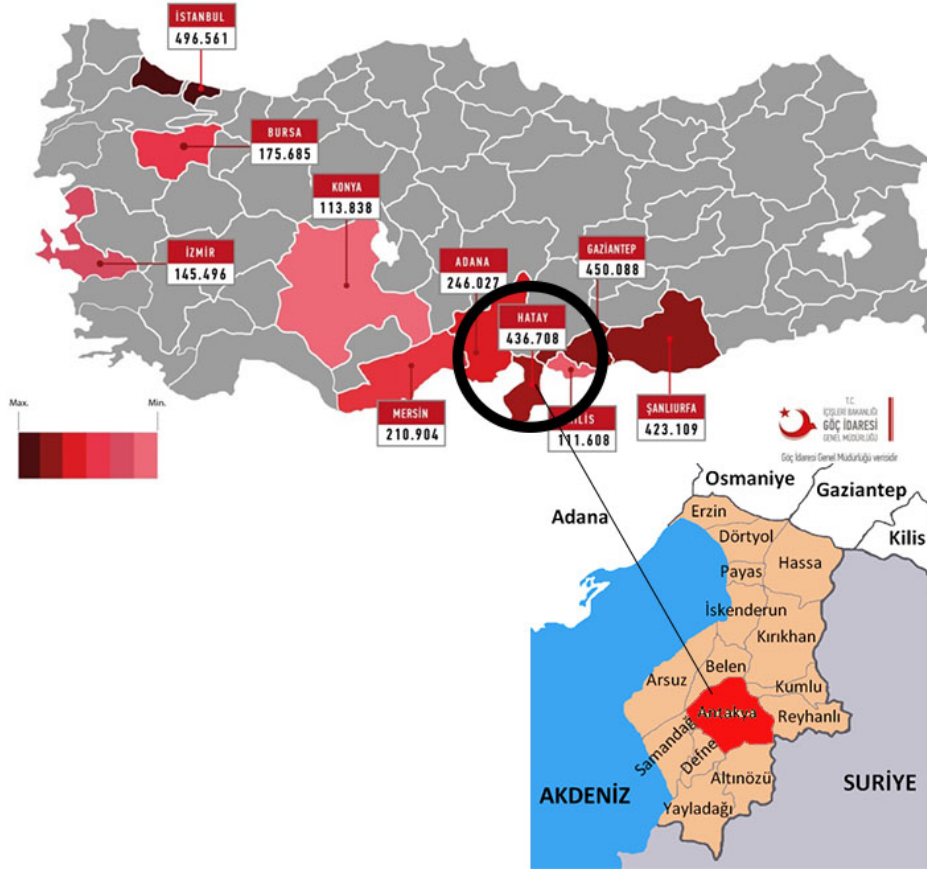
“Yeşil alanlardan optimum yararlanma öncelikle onların konum, büyüklük, ulaşılabilirlik, yeşil alanın niteliği ve sunu çeşitliliği gibi konularda yeterliliği ve kent halkına uygun kullanım koşulları oluşturmasıyla sağlanacaktır. Bunun için kentsel alanlarda yeşil alanların planlaması, tasarımı, uygulaması ve bakımının yeterince yapılması gereklidir. Öncelikle bu aşamaların hepsinde uzman ve yetkili kişilerin olması, özellikle peyzaj mimarlarının yeşil alan oluşturma çalışmalarının her aşamasında görev alması gereklidir” (Önder ve Polat, 2012).

“15 Mart 2011 tarihinde Suriye’de başlayan sokak gösterileri ve iç savaştan sonra Türkiye ve birkaç ülke “açık kapı” politikası uygulayacaklarını belirtmiş ve bunun sonucu olarak Suriyeli Mülteciler Türkiye, Lübnan, Ürdün ve Irak gibi komşu ülkelere sığınmaya başlamışlardır” (Ülger, 2020).

2011 yılından günümüze kadar ülkemize göç eden mültecilerin istihdam ettikleri şehirler Şekil 1 de gösterilmiştir. Bu haritadan yola çıkarak ülkemizde Suriyeli göçmenlerin ikamet ettikleri şehirlerden ilk 10 ilimiz arasında 3. Sırada Hatay ili bulunmaktadır.

“Sonuç olarak Türkiye’ye yönelen göç hareketlerinde yabancı uyrukluların oranı nispeten çoğalmış ve Türkiye uluslararası göç bakımından çoğunlukla transit alan haline gelmiş bulunmaktadır” (İçduygu, Sert, Karaçay, 2009; Ülger, 2020).

Suriye Savaşı nedeniyle ülkemizin yoğun göç alması açık ve yeşil alanların değişimini de beraberinde getirmiştir. Suriye ile sınır komşularından biri olan Hatay ili ise bu duruma en fazla maruz kalan iller arasındadır (Şekil 1). Merkez ilçesi olan Antakya’da ise göç nedeniyle kültürel değişimler gözlenmiştir. Suriyeli göçmenlerin en fazla kullanım alanlarından biri olarak gözlenen açık ve yeşil alanlar ise değişime maruz kalan alanlardır.

Şekil 1. Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ilk 10 ilimizdeki dağılımı ve Hatay il haritası (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü).

Figure 1. Distribution of Syrians under temporary protection in our top 10 cities and Hatay province map (General Directorate of Migration Management).

Bu makalede, Suriyeli göçmenler ile bölge halkı arasındaki kültürel ayrılık veya farklılıkların ortaya çıkarılması, göçmen halkın açık ve yeşil alanlardan talep ve eğilimlerinin belirlenmesi, açık ve yeşil alan planlama, tasarım ve onarım aşamalarında göçmenlerin taleplerinin de süreçlere entegre edilmesi ve böylelikle kültürel farklılaşmanın önüne geçilerek ortak kullanımların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma alanında göç nedeniyle ortaya çıkan görsel, ekolojik, mekânsal ve/veya ekonomik yapılarında meydana gelen değişimlerin analiz edilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca anket verilerinden elde edilen sonuçlara göre, Sosyo-demografik durum ve parkın kullanım durumları ile parkın Suriyeli Göçmenler özelinde kullanım değerlendirmeleri arasında bir ilişki olup olmadığının istatistiksel olarak yorumlanması hedeflenmiştir.

MATERYAL ve YÖNTEM

Materyal

Çalışma alanı ülkemizin en güneyinde bulunan Hatay ilinin merkez ilçesi Antakya'da (Şekil 1) bulunan 15 Temmuz Milli İrade Parkı'dır. "Antakya Belediye Parkı (Eski DSİ Parkı)" olarak bilinen bu kent parkının 2016 yılında belediye meclis kararıyla ismi değiştirilmiştir. 16.712 m² alan üzerine kurulu olan park da (Şekil 2) yapılan revize çalışmaları 2017 yılında tamamlanmıştır. Kentin merkezinde konumlandığından, gerek geçiş noktası gerekse diğer rekreasyonel faaliyetlerin gerçekleştirilmesinden dolayı bu park bilhassa Suriyeli göçmenlerin toplanma mekânı olmuştur. Ayrıca Antakya ilçesi Akdeniz iklimine sahip olması nedeniyle yazları sıcak, kurak ve rüzgârlı, kışları ise ılıman ve yağışlı geçmektedir. Bu nedenle rekreatif faaliyetlere yılın hemen hemen her döneminde olanak tanımaktadır.

Şekil 2. 15 Temmuz Milli İrade Parkı konum haritası.

Figure 2. 15 Temmuz Milli İrade Park location map.

2019 yılı TÜİK verilerine Antakya ilçesi 383.354 nüfusa sahiptir. Hatay il nüfusunun %23,53 oranına sahip olan bu ilçede yaşayan Suriyeli göçmen sayısının ise yaklaşık olarak 140.000 olduğu bilinmektedir. Farklı meslek gruplarına sahip bu göçmenlerin rekreatif faaliyetlerini gerçekleştirdiği yerler, gözlemlere dayanan incelemeler sonucunda kent ve mahalle parkları olarak belirlenmiştir. Halk arasında Suriyeli parkı olarak da bilinen 15 Temmuz Milli İrade Parkı, merkezi konumu, civar semtlerden yürüme mesafesinde olması, alışveriş merkezi, çarşısı, kamu kurumları, restoran ve iş merkezlerine yakınlığı nedeniyle Antakya halkı tarafından aktif olarak kullanılmaktadır. Antakya merkezinde sayılı büyük parklardan olan bu park, göçmenler tarafından yoğun olarak kullanıldığından bu çalışmanın ana materyali olarak seçilmiştir.

Yöntem

Çalışma alanında, gönüllülük esasına dayanan yerinde/yüz yüze anket çalışması uygulanmıştır. Anket yapılacak denek sayısı, Antakya ilçesinde yaşayan Suriyeli göçmen nüfusu dikkate alınarak %95 güven aralığında 73 olarak belirlenmiştir. Denek sayısının belirlenmesinde ise aşağıdaki formül esas alınmıştır (Kalıpsız, 1981; Akten, 2003).

$$n = \frac{Z^2 NPQ}{ND^2 + Z^2 PQ}$$

$$n = \frac{1.96^2 \times 140000 \times 0.95 \times 0.05}{140000 \times 0.05^2 + 1.96^2 \times 0.95 \times 0.05} = 73$$

n= Örnek büyüklüğü

Z= Güven katsayısı

P= Ölçmek istediğimiz özelliğin kütlede bulunma ihtimali (çalışmada %95 olarak alınmıştır)

Q= 1-P

N= Ana kütle büyüklüğü (140000)

Sadece Antakya'da yaşayan Suriyeli göçmenlerden oluşan bu anket çalışmasının güvenilirliğinin sağlanabilmesi için anket uygulanan denek sayısı 100 olarak hedeflenmiştir. Denek seçiminde basit tesadüfi yöntem uygulanmıştır. Göçmenlere, Sosyo-demografik durum(1), Park kullanımı(2), Park kullanım değerlendirilmesi(3) ve beklentilerden(4) oluşan 4 ana başlıklı 30 soru yönlendirilmiştir. Anket çalışması eşit kullanım şartları ve kullanım yoğunluğu gözetilerek uygulanmıştır. Bu nedenle 2 hafta içi/ 2 hafta sonu, öğle ve akşam saatlerinde 4 farklı gün ve zaman dilimlerinde arazi uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Ankette kimlik göz ardı edilerek sorulan sorular 5'li likert ölçek esas alınarak yapılmıştır. Katılımcılara beklentiler sorusunda ise açık uçlu yorum yapmaları istenmiştir.

İstatistiksel Değerlendirme

Arazi çalışmalarında uygulanan anketlerin sayısal ortama işlenmesi sağlanmıştır. Bu aşamada IBM SPSS Statistics yazılımında verilerin işlenmesi ve sayısallaştırılması gerçekleştirilmiştir. Yazılım aracılığıyla Independent Sample T Test, One-Way Anova ve Korelasyon analizleri yapılmıştır.

Elde edilen sayısal veriler ise yorumlanmış, tablo ve grafik oluşturma işlemleri Microsoft Office Excel yazılımında gerçekleştirilmiştir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

15 Temmuz Milli İrade Parkı'nda yerinde/yüz yüze anket çalışması 100 Suriyeli göçmene uygulanmıştır. Anket sonucunda IBM SPSS Statistics yazılımına aktarılan veriler nicel verilerdir ve bu nedenle parametrik testler uygulanmıştır. Parametrik testin uygulanabilirliği için verilerin (1) normal dağılımı ve (2) varyansların homojen olması gerektiğinden "Test of Normality" ve "Test of Homogeneity of Variances" testleri yapılmıştır. Sonuç olarak verilerin normal dağılım gösterdiği ve varyansların homojen dağıldığı tespit edilmiştir.

Anket çalışmasının **birinci kısmında**, elde edilen Sosyo-demografik durum verileri Çizelge 1 de belirtildiği gibidir. Veriler ışığında; cinsiyet faktöründe *kadınların*, yaş faktöründe *18-28 yaş arasının*, medeni durum faktöründe *evli olanların*, eğitim durumu faktöründe *ortaokul-lise mezunlarının*, aylık ortalama gelir faktöründe *asgari ücretle geçinenlerin* ve çocuk sayısı faktöründe *çocuğu olmayanların* çoğunlukta olduğu belirlenmiştir.

Ankete katılan göçmenlerin meslek dağılımları ise değişkenlik göstermektedir. Analiz sonucunda ankete katılanların çoğunluğunu (%37) *ev hanımları* oluştururken, azınlığı (%2) *aşçıların* oluşturduğu saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların %12'sini öğrenciler, %9'unu esnaf, %7'sini işçi, %6'ını öğretmen, %4'ünü tercüman, %3'ünü doktor ve %20'sini de diğer meslek grupları oluşturmaktadır.

Suriyeli göçmenlerin bu parkı kullanabilmek için yakın veya uzak fark etmeden çeşitli semtlerden geldiği veriler sonucunda elde edilmiştir. Ayrıca ankete katılan tüm göçmenlerin 2011 yılı ve sonrasında Türkiye'ye göç ettiği ve göç sebebi olarak çoğunlukla *savaş* nedeniyle, daha azınlıkta ise *iş ve eğitim* sebebiyle geldikleri belirlenmiştir.

Çizelge 1. Sosyo-demografik durum özellikleri**Table 1.** Socio-demographic status features

Sosyo – Demografik Durum			
Faktör	Alt Faktörler	Kişi Sayısı	Toplam
Cinsiyet	Kadın	61	100
	Erkek	39	
Yaş	18-28	43	100
	29-39	36	
	40-50	12	
	51-60	3	
	61 ve üzeri	6	
Medeni durum	Evli	70	100
	Bekâr	30	
Eğitim durumu	Okur-yazar yok	4	100
	İlkokul mezunu	18	
	Ortaokul-lise mezunu	38	
	Üniversite mezunu	35	
	Lisansüstü	5	
Aylık ortalama gelir	Gelir olmayan	26	100
	Asgari ücret	57	
	2500-3000	4	
	3001-4000	4	
	4001 ve üzeri	9	
Çocuk sayısı	Çocuk yok	35	100
	1	13	
	2	9	
	3	13	
	4 ve üzeri	30	

Analiz çalışmasının **ikinci kısmını** ise park kullanımı oluşturmaktadır. Elde edilen veriler sonucunda katılımcıların %51'i Antakya için parkları yeterli bulurken, %49'u yeterli bulmamaktadır. Parka ulaşımı %70 oranında yürüyerek sağlayan katılımcılar ayrıca %43 oranında hafta sonu parkta vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Parkı kullanım saatleri ise çoğunlukla (%45) öğle vakitleri olup, %69 oranla park da ortalama 1-3 saat arası vakit geçirmektedirler.

Analiz çalışmasının **üçüncü kısmında** ise sosyo-demografik durum ve park kullanımlarının, kullanım değerlendirmesi üzerinde bir etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. 5'li likert ölçek düzenine göre hazırlanan park kullanım değerlendirmesi soruları 13 adet olarak belirlenmiş ve sorular aşağıda sıralanmıştır.

Soru 1: Bu park tasarım yönünden başarılıdır.

Soru 2: Bu parka ulaşım kolaydır.

Soru 3: Bu park temiz ve bakımlıdır.

Soru 4: Bu park da yeteri kadar tuvalet bulunmaktadır.

Soru 5: Bu park can ve/veya mal güvenliği yönünden yeterlidir.

Soru 6: Bu park da otopark sıkıntısı yaşanmamaktadır.

Soru 7: Bu park sakin ve huzurludur.

Soru 8: Bu park ile Suriye'deki park tasarımları aynıdır.

Soru 9: Bu park da bulunan çocuk oyun alanları yeterlidir.

Soru 10: Bu parktaki su yüzeyleri (havuz vb.) yeterlidir.

Soru 11: Bu park da oturma birimleri (bank, pergola vb.) yeterlidir.

Soru 12: Bu park da donatı elemanları (aydınlatma, çeşme, çöp kutuları vb.) yeterlidir.

Soru 13: Bu park da geçirdiğim vakit Suriye'deki parklardan daha fazladır.

Çizelge 2. Türkiye ve Suriye parkları kıyaslaması**Table 2.** Turkey and Syria parks comparison

Tasarım Elemanları	Türkiye Parkları	Suriye Parkları
Yürüyüş yolları	Var	Yok
Bisiklet yolları	Var (Kısmen)	Yok
Çocuk oyun alanları	Var	Yok
Oturma birimleri	Var	Var
Satış birimleri	Var	Yok
Donatı elemanları	Var	Var (Kısmen)
Su yüzeyleri	Var	Var (Kısmen)
Sergi elemanları	Var (Kısmen)	Var

Anket verilerinin değerlendirilmesine göre, göçmen katılımcıların %80'i Türkiye ve Suriye'de bulunan parklar arasında farklılıklar olduğunu belirtmişlerdir. Park da bulunan tasarım elemanları üzerindeki farklılıklar (Var-Yok) Çizelge 2 de belirtildiği gibidir.

Veriler IBM SPSS Statistics 20 yazılımında gerçekleştirilmiştir. Sosyo-demografik durumun ve park kullanımına verilen yanıtların kullanım değerlendirmesi yanıtları üzerinde bir etkisi olup olmadığının belirlenmesi için, "Independent Sample T Test" ve "One-Way Anova" testleri uygulanmıştır. Anlamlı fark olduğu gözlenen maddeler için ise hangileri arasında fark olduğunu saptamak amacıyla "Post Hoc – Tukey" testi yapılmıştır.

Tüm bu analizler sonucunda, Sosyo-demografik durum özelliklerinin kullanım değerlendirmesi yanıtlarından en çok Soru 5 e, Park kullanımının kullanım değerlendirmesi yanıtlarında ise Soru 2 ye verilen yanıtlarda farklılıklar olduğu saptanmıştır. Ayrıca kullanım değerlendirmesi sorularında en fazla anlamlılık gösterenler ise, Eğitim durumu, Meslek, Çocuk sayısı ve Parkın kimlerle kullanıldığı üzerinedir (Çizelge 3).

Çizelge 3. Sosyo-demografik durum ve park kullanımının, kullanım değerlendirmesi üzerine etkileri**Table 3.** Socio-demographic situation and effects of park usage on utilization assessment

Sosyo-Demografik Durum	Soru 1	Soru 2	Soru 3	Soru 4	Soru 5	Soru 6	Soru 7	Soru 8	Soru 9	Soru 10	Soru 11	Soru 12	Soru 13
Cinsiyet (a)	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-
Yaş (b)	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-
Medeni Durum (c)	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-
Eğitim Durumu (d)	x	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-
Meslek (e)	x	-	x	-	x	-	x	-	-	x	-	-	-
Aylık Ort. Gelir (f)	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-
Cocuk Sayısı (g)	x	-	-	-	x	-	x	x	-	-	-	-	-

Park Kullanımları	Soru 1	Soru 2	Soru 3	Soru 4	Soru 5	Soru 6	Soru 7	Soru 8	Soru 9	Soru 10	Soru 11	Soru 12	Soru 13
Antakya için parkları yeterli bulma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Parka ulaşım durumu	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gün bazlı kullanım durumu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saat bazlı kullanım durumu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ortalama geçirilen zaman durumu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kimlerle kullanıldığı	-	x	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-

* x: p < 0.05 Anlamlı fark vardır. Etkisi var ve önemlidir.

-: p > 0.05 Anlamlı fark yoktur. Etkisi yok ve önemsizdir.

Elde edilen veriler ışığında ise gerçekleştirilen hipotez; Eğitim durumu, mesleki unvan, çocuk sayısı ve parkın kimlerle kullanıldığı değişkenlerinin parkın kullanım değerlendirmesi ile bir ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle IBM SPSS Statistics yazılımında korelasyon analizi uygulanmıştır.

Çizelge 4. Korelasyon analizi

Table 4. Correlation analysis

Faktör	Kullanım Değerlendirmesi
Eğitim Durumu	Soru1** (+) ve Soru5* (+)
Meslek Unvanı	Soru1** (+), Soru2**(+) , Soru5** (+) ve Soru11** (-)
Çocuk Sayısı	Soru1** (-), Soru2* (-) ve Soru5** (-)
Parkın Kimlerle Kullanıldığı	Soru2* (-), Soru3* (-) ve Soru6* (-)

** önem düzeyi $p < 0.01$ * $p < 0.05$

(+) pozitif yönde, (-) negatif yönde ilişki bulunmaktadır.

IBM SPSS Statistics yazılımında gerçekleştirilen korelasyon analizinde veriler normal dağıldığı ve varyanslar homojen olduğundan dolayı Pearson Correlation analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda 13 soruya verilen yanıtlar ışığında faktörlerle ilişkisi olan sorular tespit edilmiştir.

Kullanım değerlendirme soruları üzerine yapılan korelasyon analizi sonucunda Çizelge 4 de belirtildiği gibi eğitim durumunun anlamlılık düzeyi 0.01 düzeyinde Soru1 iken 0.05 düzeyinde Soru5 dir. Mesleki unvan durumunun ise Soru1, 2, 5, ve 11 soruları arasında 0.01 düzeyinde bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Çocuk sayısının kullanım değerlendirme soruları üzerindeki ilişkisinde ise Soru1 ve 5 sorularında 0.01 düzeyinde bir anlamlılık saptanırken, Soru 2 de ise 0.05 düzeyinde bir anlamlılık oranı belirlenmiştir. Fakat çocuk sayısı faktörünün kullanım değerlendirme üzerinde negatif yönde ilişki saptanmıştır. Parkın kimlerle kullanıldığı (tek başıma, ailemle, çocuğumla, arkadaşlarımla) faktörünün kullanım değerlendirme soruları üzerinde ise 0.05 düzeyinde anlamlılık rastlanmıştır. Fakat negatif yönde ilişki saptanmıştır.

TARTIŞMA

Park alanları yalnızca yeşil alan varlığı olarak görülmemelidir. Ayrıca bu alanların sosyal açıdan işlevleri oldukça fazladır. “Süreçlerin, kentlinin sosyo-kültürel seviyesine uygun sonuçlar üretmesine yönelik olarak: a. Parkın Fonksiyonel Yapısı (fiziksel, kültürel aktivite çeşitliliği, mevsimsel kullanım, gece-gündüz kullanımı, güvenlik), b. Parkın Doğal/Yeşil Yapısı (gerçek doğa, betimlenmiş doğa, sembolik yapaylaştırılmış doğa, işlevsel yeşil kullanım), c. Parkın Fiziksel/Mekânsal Yapısı (konumlanma- yer seçim, erişilebilirlik, tasarım elemanları kalitesi) ve d. Parkın Sosyo-Kültürel Yapısı (kullanıcı profili, kullanıcı tercihleri, grup katılımı) kapsamı çerçevesinde parkların işlevsellendirilmesi ve değerlendirilmesi, bu alanların planlanması ve tasarımı açısından göz önünde bulundurulması gerekli temel ölçütlerdir” (Onsekiz ve Emür, 2008; Ersoy, 2016).

Suriyeli göçmenlerin 15 Temmuz Milli İrade Parkı'ndaki kullanımları dikkate alınarak yapılan anket çalışmasında istatistiksel değerlendirmeler yapılmıştır. Elde edilen veriler ışığında eğitim durumu, meslek unvanı, çocuk sayısı ve parkın kimlerle kullanıldığı değişkenleri kullanım değerlendirme soruları üzerinde en etkili olanlar şeklinde belirlenmiştir. Varsayılan hipotez ise bu değişkenlerin hangi kullanım değerlendirme sorularıyla bir ilişkisinin bulunduğu yönündedir. Yapılan analiz sonuçlarında bireyin eğitim seviyesinin yükselmesi tasarım anlayışını ve kendini güvenli hissetme içgüdüünün yeterliliğini arttırdığı saptanmıştır. Dolayısıyla pozitif yöndeki bu ilişki için eğitim seviyesindeki artışın parkın tasarım yönünden başarılı ve parkın can ve/veya mal güvenliği yönünden yeterli olduğunun kabulünü sağlamaktadır. Bireyin aylık ortalama geliriyle bağlantılı olan mesleki unvanının yüksek oluşu ise tasarım, ulaşım, güvenlik ve oturma birimi yeterlilik anlayışını da pozitif yönde etkilemektedir. Bireyin çocuk sayısındaki artış tasarım anlayışı, ulaşım kolaylığı ve güvenlik yeterliliğine bağlı olarak negatif

korelasyonu oluşturmaktadır. Bireylerin çocuk sayısı arttıkça bu sorulara verdikleri yeterlilik oranları düşmektedir. Bireyin parkı kullanımındaki çevresinin değişkenliği ve artışı, ulaşım kolaylığı, tuvalet gereksinimi ve otopark yeterliliği sorularına verdikleri memnuniyet durumunu negatif yönde etkilemektedir.

Genel itibariyle Antakya nüfusunun yaklaşık olarak %36,5'ünü oluşturan Suriyeli göçmenler bu tür açık ve yeşil alanları aktif olarak kullanılmaktadırlar. Kültürel açıdan yöre halkıyla benzer yönleri bulunsa da farklılıklar da göz ardı edilmemektedir. Çünkü göç eden insanlar kendi geleneksel davranışlarını da beraberinde getirmektedirler.

“Heterojen ve çok yönlü kentlerde yaşayanlar farklı bölgelerin örf ve adetlerini, gelenek ve göreneklerini asimile olmadan sürdürmektedirler. Bu durum kısa süreli olmasa da uzun vade de uyum sağlanmış olacaktır” (Es ve Ateş, 2004).

Anket verileri sonucunda ise Eğitim durumu, Meslek unvanı, Çocuk sayısı ve Parkın kimlerle kullanıldığı sorularının kullanım değerlendirmesi soruları ile ilişkisi kendi kültürümüzle bağdaşmaktadır. Anket çalışmalarında edinilen bilgiler ışığında ise parkı aktif olarak kullanmalarındaki amacı, Suriyeli göçmenler olarak bir araya gelerek sosyalleştiklerini belirtmişlerdir. Park da hem çocuklarının aktivitelerine olanak sağlarken hem de kendi kültürlerindeki insanlarla bir araya gelip savaşın etkilerini bir nebze de olsa unutmak istediklerini belirtmişlerdir.

Suriyeli göçmenler ölçeğinde yapılan bu çalışma farklı bölgelerde ve farklı istatistiksel yöntemlerle de yapılmasına imkân tanımaktadır. Bu çalışma Suriyeli göçmenlerin kültürleriyle kendi kültürümüzün benzerliklerini saptamak ve taleplerini belirtmelerine olanak tanımaktır. Böylelikle açık ve yeşil alan planlama ve tasarım süreçlerine farklı kültürlerin taleplerinin eklenmesine olanak tanıyabilmekte ve ilişkisi bulunan kullanım soruları üzerinde farklı çalışmalar yapılabilmektedir.

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bu yana farklı dönemlerde dil, din, ırk, mezhep ve kültürel yönden çeşitliliğe sahip göçmenlere ev sahipliği yapmaktadır. 2011 yılında Suriye iç savaşı nedeniyle ise ülkemiz en çok göç alan ülke konumundadır. Sınır komşusu olduğundan dolayı Hatay vatandaşları gerek dil ve din gerekse kültürel olarak Suriyeli göçmenlerle benzer yanları bulunmaktadır. Antakya genelinde çalışmayı özelleştirdiğimizde ise gözlemlere dayalı olarak en çok 15 Temmuz Milli İrade Parkı'nda bir araya geldikleri sonucuna varılmıştır.

Suriyeli göçmenlerin kendi ülkelerindeki park tasarımları ve anlayışlarıyla Türkiye'deki park tasarım ve anlayışlarının çok farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Suriye'deki mahalle parklarında genel itibariyle yürüyüş ve bisiklet yolları, çocuk oyun alanları, pergola, satış birimleri bulunmamaktadır. Her parkta birer heykelin olduğu belirtilmiştir. Parklarda genel olarak mevsimsel çiçeklerin sergilendiği ve bankların bulunduğu açık alanlar olarak tasarlandığı da saptanmıştır. Su yüzeylerinin ve pergolaların yalnızca kent parklarında olduğu belirtilmiştir. Türkiye'deki mahalle ve kent parklarında ise çok sayıda rekreasyonel aktivitelerin yapıldığı kullanımların olduğunu söylemişlerdir. Bu nedenle bireysel veya aile, arkadaş olarak her türlü kullanımdan yararlandıkları bu parkları tercih ettikleri belirlenmiştir.

Çalışma sonucunda eğitim seviyesi yüksek olanların parkı daha farklı eleştirdikleri ve taleplerinin daha fazla olduğu gözlenmiştir. Eğlence ihtiyaçlarının karşılanması, parkın ücretsiz internet ağının bulunması, su yüzeylerinin artırılması ve su yüzeylerindeki güvenliğin sağlanması, park alanında hayvanların yer alması, minimalist ölçekte müze olması, lunapark bulunması gibidir. Ayrıca parkın daha temiz olması gibi talepler vardır. Eğitim seviyesi ve aylık ortalama gelirleri düşük olan bireylerde ise taleplerin azaldığı ve belli başlı noktalara dikkat çektikleri belirlenmiştir. Çocuk oyun alanlarının fazla ve çeşitli olması, aileler için pergola bulunması, daha fazla sayıda oturma birimleri bulunmasıdır. Ayrıca tuvaletlerin ücretsiz olması ve yeme-içme faaliyetleri için satış birimlerinin bulunup, uygun fiyatlı olması beklenmektedir. Ayrıca birden fazla çocuğa sahip bireylerin çocuk oyun alanlarının artırılması ve güvenliğinin sağlanması yönünde beklentileri vardır. Yaş ortalaması düştükçe parkın güvenilir bulmama oranı da artmıştır.

15 Temmuz Milli İrade Parkı'nda yapılan uzun süreli ve değişken gün-saat kullanım analizlerinde, parkın görsel, ekolojik, mekânsal ve ekonomik yapılarında da farklılıklar olduğu sonucuna varılmıştır. Antakya ilçe genelinde diğer parklara oranla Suriyeli göçmenlerin ve Türk halkının bu parkı aktif olarak kullandığı bilinmektedir. Bu nedenle halk arasında "Suriyeli Parkı" olarak bilinen 15 Temmuz Milli İrade Parkı görsel açıdan bunu doğrular niteliktedir. Parkın kapasitesi, kullanıcı yoğunluğunun altındadır. Anket çalışmasında elde edilen sonuçlara göre parkın ekolojik yeterliliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Fakat mekânsal anlamdaki yetersizlik talebin yüksek olduğunu göstermektedir. Antakya ilçe merkezinde bulunan ve konum itibarıyla ulaşımın rahatlıkla sağlandığı bu park da halkın ihtiyaçlarını karşılayacak yeterlilikte oturma mekânları, büfe ve yiyecek-içecek stantları bulunmaktadır. Fakat kullanım talebinin artması ve park alanındaki oturma birimlerinin yetersizliği, kullanıcıların park içerisindeki özel mekânlara yönelmesini beraberinde getirmektedir. Bu nedenle parkın alan kapasitesinin artırılması, kullanıcı ve mekân işletmecileri bağlamında olumlu sonuçlanabilir. Bu durum parkın görsel, işitsel duyular ve psikolojik anlamda daha özgür ve güvende hissetmesine neden olabilecektir.

Ülkemizde sadece Suriyeli göçmenler bulunmamaktadır. Çok fazla çeşitlilik gösteren bu coğrafyada açık ve yeşil alan tasarımlarını yaparken kendi kültürümüzden ödün vermeden fakat diğer kültürlerinde barındığını düşünerek akılcı yaklaşımlar yapılmalıdır. Böylelikle kültürümüzü asimile ettirmeden uyumu, planlama ve tasarım süreçlerine entegre ettirebiliriz. "Kaliteli park çevreleri oluşturmak için parkın ve çevresinin bir bütün olarak ele alınması, parkın muhtemel kullanıcılarının ihtiyaç ve taleplerinin önceden bilinmesi, aktivite ve kullanımlar, ulaşılabilirlik, konfor ve imaj, sosyallik gibi her bir kalite bileşenin ayrı ayrı ele alınıp, park planlaması ve tasarımı sürecinde göz önünde tutulması önemlidir. Ancak, doğru yer seçimi, doğru planlama, doğru tasarım, doğru uygulama ve doğru bakım standartlarının yakalanması ile kent insanlarına kullanabilecekleri kalite kent parkı çevreleri oluşturulabilecektir" (Yücel, 2007).

Bu çalışma istatistiksel verilere dayalı olarak Suriyeli göçmenler özelinde açık ve yeşil alan planlama ve tasarımlarının değerlendirilmesi üzerinedir. Ülkemiz dinamik yapıdadır ve kültürel çeşitliliği sürekli değişmektedir. Bu nedenle kültürel farklılıkları esas alan planlama ve tasarım yaklaşımlarına yönelik çalışmalar artırılmalıdır. Bu çalışma birlikteliği sağlama ve hoşgörüyü dayalıdır. Aktif olarak kullanılan açık ve yeşil alanlarda Türk kültürünü asimile ettirmeden farklı kültürlerin taleplerini entegre edebiliriz. Bu nedenlerden dolayı çalışma, peyzaj planlama ve tasarım çerçevesinde literatüre katkıda bulunacaktır.

TEŞEKKÜR

Saha çalışmasında Arapça-Türkçe çevirisinden ve emeğinden dolayı Sayın Safa Bebek' e teşekkürlerimizi sunarız.

KAYNAKLAR

- Akten, M. 2003. Isparta ilindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin belirlenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, ISSN: 1302-7085, 115-132 s.
- Anonim, 2000. 3194 Sayılı İmar Kanunu ve İlgili Yönetmelikler, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Budak, E. Z. 2010. Cumhuriyet döneminde Antakya kenti açık ve yeşil alan sistemlerinin irdelenmesi. Yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Antakya, Türkiye.
- Çetinkale Demirkan, G. 2020. University students' use of campus open and green spaces and their satisfaction. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 57 (1): 39-52.
- Ersoy, M. 2016. Kentsel planlama ansiklopedik sözlük. ISBN: 978-605-88444-2-1. 2. Baskı. Ninova Yayıncılık. İstanbul.
- Es, M. & Ateş, H. 2004. Kent yönetimi, kentleşme ve göç: Sorunlar ve çözüm önerileri. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi Sayı:48, İÜF Yayını, İstanbul, 205-248 s.

- Gül, A. & Küçük, V. 2001. Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A Sayı: 2, 27-48 s., Isparta.
- İçduygu, A., Sert, D. Ş. & Karaçay, A. B. 2009. Türkiye'ye yönelen göç ve sığınma hareketleri ve politikaları üzerine brifing. Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Programı, No: 1.
- Kalıpsız, A., 1981. İstatistik Yöntemler. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, Yayın No: 2837, O.F. Yayın No:294, İstanbul.
- Onsekiz, D. & Emür, S. H. 2008. Kent parklarında kullanıcı tercihleri ve değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı: 24, 69-104 s.
- Önder, S. & Polat, A. T. 2012. Kentsel açık-yeşil alanların kent yaşamındaki yeri ve önemi. Kentsel Peyzaj Alanlarının Oluşumu ve Bakım Esasları Semineri. Konya.
- Tepe, A.C. 2018. Açık ve yeşil alanların kentsel yaşam kalitesine etkisinin belirlenmesi: Sancaktepe örneği. Doktora Tezi, Düzce Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce.
- Ülger, N. E. 2020. Arazi yönetimi. ISBN: 978-605-81366-1-8. 2. Baskı. Yem Kitabevi. İstanbul.
- Yazıcı, K. & Gülgün Aslan, B. 2017. Açık-yeşil alanlarda dış mekân süs bitkilerinin önemi ve yaşam kalitesine etkisi; Tokat kenti örneği. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, ISSN 1018 – 8851. 54 (3): 275-284.
- Yörük, İ., Gülgün, B. & Türkyılmaz, B. 2005. Akhisar ilçesi kentsel alan kullanım değişiminin belirlenmesi üzerine bir araştırma. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 42(3): 171-182 ISSN 1018-8851.
- Yücel, F. G. 2007. Kaliteli kent parkı tasarımı. Mimarlık Dergisi.